

Populism, tehnopopulism și democrație

Radu Carp, *Tehno-populism. Politica identitară și tentația democrației iliberale*, Editura Cetatea de Scaun, 2026

Volumul lui Radu Carp, *Tehno-populism. Politica identitară și tentația democrației iliberale* (2026) aduce în prim plan un concept mai puțin studiat în studiile de specialitate pe marginea populismului. Dacă populismele clasice, populismul tehnocratic sau populismul digital beneficiază deja de o importantă atenție mai ales pe partea conceptual-teoretică, această sub-tipologie sau supra-tipologie a tehnopopulismului nu se bucură de aceeași atenție.

Într-un sens strict, tehnopopulismul ar fi un concept sincretic ce îmbină elemente de:

- populism clasic (anti-sistem și thin-ideology);

- elemente de tehnocrație (anti-ideologii);

- populism digital (apetență pentru democrație directă).

Într-un sens mai extensiv, tehnopopulismul ar fi mai mult decât un sub-tip de populism aflat la granița de studiu dintre știința politică, studiile media, sociologie politică etc. În sensul utilizat de Christopher Bickerton și Carlo Invernizzi Accetti (2021)¹, tehnopopulismul ar fi o logică politică mai largă bazată pe ocolirea mecanismelor de mediere specifice democrațiilor reprezentative moderne.

În bună parte teoretic, volumul de față are și o componentă empirică, tehnopopulismul fiind ilustrat prin cazul Călin Georgescu și prin reconstituirea contextului ascensional al acestui actor politic, care ar fi „prima manifestare tehnopopulistă din România”².

Dincolo de focusul pe acest concept sincretic (supra-tipologie), studiul de față abordează teme și relații conexe precum:

- care sunt factorii care fac posibilă dezvoltarea și ascensiunea populismului (1);

- complicata relație dintre democrație și populism, din perspectiva distincției democrație liberală vs democrație iliberală, dar și din perspectiva provocărilor la adresa democrației reprezentative (2).

Clarificări conceptuale: tehnopopulismul, ca sinteză între populism clasic, tehnocrație și populism digital

Tehnopopulismul apare ca un concept sincretic, ce include, după cum am precizat deja: evitarea confruntării ideologice (specifică tehnocrației); atitudinile anti-sistem (specifice mai ales populismelor clasice); discursul democrației directe, care ocolește mecanismele medierii ale democrației reprezentative (specifice populismului digital).

Citându-i pe Christopher Bickerton și Carlo Invernizzi Accetti³, Radu Carp propune **definirea tehnopopulismului ca etapă avansată de populism ce are în centru dezinformarea și adevărurile bazate pe convingeri și nu pe adevărurile factuale**. Adevăruri subiective care sunt propagate cu preponderență în mediile digitale și pe rețele sociale și care fac imposibil consensul.

În condițiile în care populismele sunt oricum concepte fluide fără un consens explicit privind definirea lor, diferențierile conceptuale sunt necesare, mai ales în condițiile în care aceste mișcări sau tipologii discursive evoluează și sunt extrem de adaptabile, atât din punct de vedere ideologic cât și din perspectiva specificurilor naționale.

Astfel, ceea ce ar deosebi în principal **tehnopopulismul** de **populismele clasice** ar fi faptul că, în timp ce ultimele sunt definite prin ceea ce se numește *thin-ideology*, tehnopopulismul preia de la tehnocrație ideea de

anti-ideologie și de evitare a confruntărilor ideologice clasice.

La rândul său, **populismul digital** apare în tabloul relațional populism clasic – populism digital - tehnopopulism, ca o arenă a discursului populist clasic în medii digitale și care privilegiază personalizarea, intensitatea afectivă (polarizarea) și implicarea directă a liderului și a urmăritorilor. Este un discurs și în același timp un stil de comunicare prin care liderii populiști folosesc media digitale și rețelele pentru a transmite mesaje direct cetățenilor, prin ocolirea medierii (jurnalistice, de exemplu), prin sporirea caracterului direct (**immediacy**) sau **dez-intermediere**. Mesajele sunt construite afectiv, pentru a produce polarizare⁴.

Iar ceea ce au în comun populismul digital și tehnocrația (populismul tehnocratic⁵) este apetența pentru dez-intermediere, prin ocolirea intermedierei specifică democrațiilor reprezentative.

1) *Identity politics*, utopia democrației directe oferite de rețelele sociale, punerea în discuție a democrației liberale etc - printre elemente ce favorizează ascensiunea populismului

Pentru că o altă preocupare a studiului lui Radu Carp este legată și de ce stă în spatele populismului, autorul sugerează că această *thin ideology* este centrată pe instrumentalizarea, atât în Europa, cât și în SUA, a politicii identitare (*identity politics*), mai ales prin tema migrației.

Un alt factor ar fi dat de utopia întreținută și exploatată de populiști,

cum că participarea pe rețelele sociale facilitează o democrație directă, de unde și respingerea partidelor, a mecanismelor de mediere și, în acest fel, a democrației reprezentative.

Punerea în discuție a modelului democrației liberale, începând cu discursul lui Viktor Orban de la Băile Tușnad, din 2014, prin îmbrățișarea contramodelului de „democrație iliberală”, ar putea fi un alt element ce favorizează populismele. Erodarea componentei de drepturi și libertăți fundamentale și stat de drept, specifice acestui de model al democrației liberale, ar favoriza, de asemenea, dezvoltarea populismului.

2) Relația dintre populism și democrație: democrație liberală vs democrație iliberală; afectarea democrației reprezentative

Radu Carp identifică o potențială legătură atât între populism și „democrația iliberală”, cât și între populism și negarea democrației reprezentative, dezvoltând într-o mai mare măsură relația democrație iliberală – populism și sugerând că liderii populiști tind să se înscrie în logica democrațiilor iliberale (ex: Viktor Orban).

Referindu-ne în general la relația populism – democrație, aceasta este văzută în multe studii ca ambivalentă și cel mai des apare analizată pe componenta de reprezentativitate a democrației. Unii autori consideră populismele amenințări, alții le consideră provocări la adresa democrației. Mulți dintre ei sunt de acord însă că populismele devin amenințări în stadiul în care se aduce atingere democrației reprezentative, adică apare

ceea ce se numește „dez-intermediere”⁶. Alți autori disting între partide radical-populiste, de dreapta sau de stânga, și partide de extremă, de dreapta sau de stânga⁷, acestea din urmă fiind cele care ar fi considerate anti-democratice.

Cu privire la faptul că populismele (mai ales cel digital sau tehnopopulismul) provoacă sau amenință democrația pe componenta ei reprezentativă există un mai mare consens în studiile de știință politică, iar Radu Carp evidențiază și el această provocare/amenințare. Populismul digital care conduce la tehnopopulism oferă iluzia participării directe și încurajează ideea de democrație directă, de “immediacy”, manifestând respingere față de mecanismele tradiționale de democrație reprezentativă: partide, parlamente, mecanismele de mediere între societate și partide.

Sunt și studii, cum ar fi de exemplu cel al lui Cristobal Karltwasser și Paul Taggart⁸, care susțin că, deși există numeroase exemple în care populismele au erodat democrația, mai ales acolo unde ele au ajuns și au rămas la putere timp îndelungat, există și cazuri în care democrațiile și-au dovedit reziliența democratică.

Autorii mută oarecum perspectiva, susținând că populismele ar trebui tratate nu neapărat ca pe principala cauză a regresului democratic, ci ca pe un simptom care arată că ceva nu funcționează în democrațiile liberale. Modelele actuale de democrații liberale și reprezentative ar trebui astfel să facă eforturi pentru a convinge că sunt eficiente și că adresează

problemele reale, pentru a putea răspunde provocărilor populismelor și sofisticării lor.

În plus, un articol amplu de sinteză⁹, ce include 188 de studii privind populismul digital, relevă faptul că există lacune corelaționale între populism și democrație. În acest sens, autorii susțin că există probleme structurale ale democrațiilor liberale, pe care liderii și mișcările populiste mai degrabă le exploatează decât le provoacă în mod direct, ca de ex: creșterea inegalităților economice, nemulțumirea față de calitatea reprezentării, decuplarea agendei politice de agenda cetățeanului etc.

Concluzie

Studiul lui Radu Carp se înscrie în seria de studii recente despre populism, care pun accent pe dimensiunile perturbatoare ale populismului: dezinformarea, polarizarea sau scăderea încrederii în instituții. Cercetările timpurii despre populism, de exemplu, au avut tendința de a evidenția posibilitățile participative ale platformelor online și potențialul aces-

tora de a sprijini implicarea civică, în timp ce cercetările post-2016 s-au concentrat din ce în ce mai mult pe riscurile/provocările democratice. Evoluția înspre acest tip de studii este firească, spun unii autori. În același timp, alți autori pretind că populismul poate îndeplini și funcții corective prin articularea nemulțumirilor și mobilizarea publicurilor neglijate.

Dincolo de relația ambivalentă populism-democrație, cert este că populismul evoluează înspre forme tot mai sofisticate, iar o delimitare conceptuală între populismele clasice, populismul digital, tehnopopulism, populism tehnocratic etc apare ca necesară. Iar Radu Carp, prin contribuția sa, propune astfel de delimitări conceptuale, atenționând în același timp asupra evoluției populismelor de la stadiul lor incipient la forme tot mai sofisticate și care provoacă democrațiile din ce în ce mai mult: fie pe componentele de stat de drept și drepturi și libertăți fundamentale; fie pe componenta de reprezentativitate și dez-intermediere.

Ionela GAVRIL

Note

- ¹ Christopher J. Bickerton, Carlo Invernizzi Accetti, *Technopopulism: The New Logic of Democratic Politics*, Oxford University Press, 2021.
- ² Radu Carp, *Tehnopopulism. Politica identitară și tentația democrației iliberale*, Editura Cetatea de Scaun, 2026.

- ³ Christopher J. Bickerton, Carlo Invernizzi Accetti, *Ibidem*.
- ⁴ Ihsan Yilmaz, Ana-Maria Bliuc, Robb Norrie, Chloe M Smith, James Smith, Cerys Evans, Daniel S Courtney, Daniel Barnett, "Populism in the age of social media: A systematic review of recent digital populism research", *New Media & Society*, 2026, pp. 1-31.

- ⁵ Vlastimil Havlik, “Technocratic Populism and Political Illiberalism in Central Europe”, *Problems of Post-Communism*, Abingdon: Routledge, 2019, 66(1):1-16; pp. 369-384.
- ⁶ Ihsan Yilmaz, Ana-Maria Bliuc, Robb Norrie, Chloe M Smith, James Smith, Cerys Evans, Daniel S Courtney, Daniel Barnett, “Populism in the age of social media: A systematic review of recent digital populism research”, *New Media & Society*, 1–31, 2026.
- ⁷ Daniel Buti, Dan Sultănescu, Dana Sultănescu, “Political Shifts and Social Dynamics in Eastern Europe: Exploring the Recent Rise of Romania’s Populist Radical Right Movement”, *Romanian Journal of Communication and Public Relations*, Vol. 27, no. 3 (66) / December 2025, 7-25.
- ⁸ Cristóbal Rovira Kaltwasser, Paul Taggart, “Populism and democracy: The road ahead”, *Political Science and Politics*, 2025, 58(1):1-5.
- ⁹ Ihsan Yilmaz, *Ibidem*.

